

ACADEMIA ROMÂNĂ

Filiala Cluj-Napoca

Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”

Str. Emil Racoviță, nr. 21, 400165 Cluj-Napoca, România

Tel./ fax: (+40) 264 432440 (secretariat); tel.: (+40) 264 433749; (+40) 264 432116 (direcțiune)
email: institutul.puscariu@gmail.com; web: <http://www.inst-puscariu.ro>

Nr. 246 / 8.12.2015

PROGRAMUL DE CERCETARE PE ANUL 2016

LISTA PROGRAMELOR ȘI A PROIECTELOR DE CERCETARE

1. *Tezaurul lexical al limbii române. (DLR), literele F-J*
2. *Lexicografie bilingvă româno-maghiară. Dicționarul român-maghiar*
3. *Lexicografie literară românească*
 - a. *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini până în prezent (DCRR)*
 - b. *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până în prezent (DCRT)*
 - c. *Dicționarul analitic al criticii literare românești (DACLR)*
4. *Dicționarul cronologic al literaturii române vechi*
5. *Școala Ardeleană*
6. *Corpusul însemnărilor vechi românești. Transilvania*
7. *Tezaurul toponimic al României. Transilvania*
8. *Atlasul lingvistic român I și II. Texte dialectale (ALRT I)*
9. *Atlasul lingvistic român pe regiuni*
 - a. *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania.*
 - b. *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Banat.*
 - c. *Noul atlas lingvistic român. Crișana.*
10. *Atlase lingvistice europene: a) Atlasul limbilor Europei (ALE); b) Atlasul lingvistic romanic (ALiR)*
11. *Atlasul lingvistic român. Graiurile dintre Morava, Dunăre și Timoc*
12. *Sextil Pușcariu. Corespondență primită*
13. *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Sinteză*

PROGRAMUL DE CERCETARE NR. 1

- a) Denumire: *Tezaurul lexical al limbii române. Dicționarul limbii române* (DLR)
- b) Coordonator: acad. Marius Sala (Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” din București).
- c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: *Dicționarul tezaur* este încheiat, fiind reeditat în 2010, la Editura Academiei Române, în formă anastatică, *Dicționarul limbii române* (DLR), tom I–XIX, literele A–Z. Întrucât seria veche a dicționarului a fost concepută după principii întrucâtva diferite, iar perioada de redactare a întregii lucrări a fost îndelungată, pe parcursul căreia s-au produs numeroase schimbări în limbă, s-a considerat necesară reluarea întregii lucrări. Se are în vedere actualizarea inventarului de cuvinte și a sensurilor, precum și aducerea la zi a atestărilor, restructurarea formei din seria veche în conformitate cu principiile seriei noi. Vom avea, astfel, o lucrare unitară, care va putea fi permanent pusă de acord cu evoluția limbii române.
- d) Scopul programului: realizarea unui dicționar tezaur complet al limbii române.
- e) Rezultatele scontate: științifice și culturale, care decurg din importanța pentru lingvistica românească și romanică, pentru cultură, în general, a elaborării unei lucrări fundamentale privind lexicul limbii române.
- f) Durata: 2016 *continuă*.
- g) Proiectele de cercetare propuse în acest program:

PROIECT DE CERCETARE NR. 1

- a) Denumire: *Dicționarul limbii române* (DLR), literele F–J
- b) Responsabil de proiect: CS I dr. Elena Comșulea.
- c) Colectivul de cercetare: CS I dr. Elena Comșulea (3 luni), CS I dr. Rodica Marian (12), CS III Bogdan Harhătă (9), CS III Mircea Mincă (12), CS III Doina Grecu (1), CS III dr. Maria Ștefănescu (6), CS dr. Elena Faur (12), AC dr. Andreea-Nora Pop (12).
- d) Termenul de realizare: 2016 *continuă*.
- e) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: existența unei redactări integrale a *Dicționarului limbii române*, literele A–J, în forma seriei vechi (DA) și a unui fișier nou, conținând citate extrase în anii precedenți.
- f) Scopul proiectului: reluarea seriei vechi a *Dicționarului limbii române* (DA), litera F, în această etapă, cu actualizarea inventarului de cuvinte, a sensurilor, aducerea la zi a atestărilor și refacerea tehnicii de redactare.
- g) Material și metode de lucru: Va continua redactarea fragmentelor repartizate din litera F, respectiv segmentul FĂȚARNIC–FIZIOTERAPIE, și se va efectua prima revizie a materialului, pe baza normelor în vigoare. Pe măsură ce programul de informatizare a *Dicționarului* se va finaliza, se trece la perfectarea cunoștințelor de lucru din interfața OxYgen în vederea introducerii în XML a materialului redactat în Word. Va continua pregătirea tinerilor cercetători pentru aprofundarea cunoștințelor obligatorii în lexicografie. Completarea fișierului se menține ca o activitate suplimentară, dar obligatorie. De asemenea, continuă scanarea cărților din bibliografia DLR, conform înțelegerii cu coordonatorii lucrării.

PROGRAMUL DE CERCETARE NR. 2

- a) Denumire: *Lexicografie bilingvă româno-maghiară*
- b) Responsabil de program: CS Vremir Lilla Marta.
- c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: În domeniul lexicografiei bilingve a fost elaborat un *Dicționar maghiar-român* de proporții mari, cu aproximativ 100.000 de cuvinte-titlu, apărut în două volume în 2010–2011. Tot la Institutul nostru, s-a elaborat și publicat, în 1964, un *Dicționar român-maghiar*, epuizat și depășit în momentul de față; manuscrisul pentru o ediție revăzută și adăugită urmează să fie pregătit pentru tipar între anii 2015–2018.
- d) Scopul programului: Elaborarea și editarea unor lucrări diverse de lexicologie și lexicografie bilingvă, printre care și a unui dicționar român-maghiar modern, de proporții mari. Proiectul preconizat va pregăti terenul pentru redactarea, completarea și revizuirea acestor lucrări bilingve.
- e) Rezultate scontate: culturale și științifice.
- f) Modul de valorificare a rezultatelor: publicarea lucrărilor la Editura Academiei Române.
- g) Durata: 2016 *continuă*.
- h) Proiectele de cercetare propuse în acest program:

PROIECT DE CERCETARE NR. 1

- a) Denumire: *Dicționarul român-maghiar*
- b) Responsabil proiect: CS Vremir Marta.
- c) Colectivul de cercetare: CS Vremir Marta (12 luni), AC dr. Németh Boglárka Noémi (6).
- d) Termenul de realizare: 2016 *continuă*.
- e) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: există o singură lucrare similară, de proporții, *Dicționarul român-maghiar*, publicat în 2 volume în 1964 și elaborat tot în cadrul Institutului nostru, care este însă depășit în momentul de față.
- f) Scopul proiectului: Este necesară publicarea unui nou *Dicționar român-maghiar*, care să prezinte, pe de o parte, limba română normativă a secolului al XXI-lea, iar, pe de altă parte, echivalentele în limba maghiară, luând în considerare eventualele modificări de sens, sensurile nou apărute sau cele ieșite din uz. Un nou *Dicționar român-maghiar* va veni în sprijinul vorbitorilor/cunoscătorilor celor două limbi, punând la îndemâna celor care urmează să-și însușească limba română, celor doritori de a cunoaște limba maghiară, un instrument indispensabil în aprofundarea cunoștințelor de limbă.
- g) Material și metode de lucru: revizuirea radicală și completarea articolelor (atât a cuvintelor-titlu, cât și a corespondențelor în limba maghiară), culegerea computerizată a materialului.
- h) Rezultatele scontate: culturale și științifice.
- i) Valorificarea lucrării: publicarea lucrării la Editura Academiei Române.
- j) Colaboră în țară și în străinătate: Academia Maghiară de Științe.

PROGRAMUL DE CERCETARE NR. 3

- a) Denumire: *Lexicografie literară românească*
- b) Responsabil de program: CS III Ioan Milea.
- c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: În ultimele decenii, cercetătorii din cadrul colectivului de istorie literară au elaborat câteva lucrări reprezentative de lexicografie literară: *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini până la 1989*, București, Editura Academiei Române, 2004, LIX + 1277 p. (lucrare distinsă cu Premiul Uniunii Scriitorilor din România); *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până la 1989*, București, Editura Academiei Române, 2005, LXVI + 866 p. (lucrare distinsă cu Premiul Uniunii Scriitorilor din România, filiala Cluj); *Dicționarul cronologic al romanului românesc. 1990–2000*, București, Editura Academiei Române, 2011, 498 p. De asemenea, cercetătorii clujeni au colaborat, împreună cu alte colective de cercetători din țară, la realizarea *Dicționarului general al literaturii române* (DGLR), apărut în 7 volume, la Editura Univers Enciclopedic, între 2004–2009, proiect fundamental al Academiei Române coordonat de acad. Eugen Simion. Materialul repartizat pentru ediția a II-a revăzută a DGLR-ului a fost finalizat în 2013, cu unele revizii solicitate și în 2014.
- d) Scopul programului: Lucrări reprezentative ale lexicografiei literare, dicționarele cronologice vor deveni, în forma lor revizuită și actualizată, un prețios instrument de lucru pentru cercetările din domeniul criticii și istoriei literare, pentru studiile culturale, în general, precum și de informare a unui public larg.
- e) Rezultatele scontate: științifice și culturale.
- f) Modul de valorificare a rezultatelor: publicarea dicționarilor în noi ediții augmentate.
- g) Termen: 2016 continuă.
- h) Proiectele de cercetare propuse în acest program:

PROIECT DE CERCETARE NR. 1

- a) Denumire: *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini până în prezent* (DCRR)
- b) Responsabil de proiect: CS III Ioan Milea.
- c) Colectivul de cercetare: CS I dr. Ion Istrate (6 luni), CS II dr. Doru Burlacu (3), CS II dr. Michaela Mudure (3), CS II dr. Laura Pavel-Teuțișan (3), CS III Ioan Milea (6), CS III dr. Magdalena Wächter (6), CS III dr. Liliana Burlacu (3), CS III dr. Călin Teuțișan (3), CS III dr. Adrian Tudurachi (6), CS III dr. Ligia Tudurachi (6), CS III dr. Constantina Raveca Buleu (6), CS dr. Cosmin Borza (9), AC dr. Alex Goldiș (3).
- d) Termenul de realizare: 2016 continuă.
- e) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: A fost elaborat și publicat de către colectivul clujean, în 2004, unul dintre primele dicționare de gen din literatura noastră, intitulat *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini până la 1989*.
- f) Scopul proiectului: Dicționarul va deveni o lucrare de referință indispensabilă cercetărilor literare din domeniu și de informare a unui public larg. Va oferi o imagine amplă și exactă asupra romanului românesc, sintetizând datele și informația bibliografică de la *Istoria ieroglifică* a lui Dimitrie Cantemir până la finele anului 2012.

- g) Material și metode de lucru: excerptarea unui material de mare întindere dintr-o bibliografie cvasiexhaustivă, prelucrat, interpretat și redactat sub formă computerizată; revizia și completarea articolelor redactate în edițiile anterioare; redactarea unor articole noi pentru perioada 2000–2012; vor fi înregistrate și prezentate, din punct de vedere critic și istorico-literar, toate romanele românești apărute în volum, în foileton sau fragmentar, precum și toate referințele critice privitoare la acestea, extrase din periodicele și volumele consultate.
- h) Rezultate scontate: realizarea unui instrument de lucru de mare utilitate pentru specialiști, oameni de cultură și pentru alte categorii de cititori.
- i) Valorificarea rezultatelor: publicarea dicționarului la Editura Academiei Române.
- j) Colaborări în țară: BAR București, BCU Cluj, BCU Iași.
- k) Colaborări în străinătate: Institutul de Filologie din Chișinău – Republica Moldova.

PROIECT DE CERCETARE NR. 2

- a) Denumire: *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până în prezent* (DCRT)
- b) Responsabil de proiect: CS III Ioan Milea.
- c) Colectivul de cercetare: CS I dr. Ion Istrate (6 luni), CS II dr. Doru Burlacu (6), CS II dr. Michaela Mudure (3), CS II dr. Laura Pavel-Teuțișan (2), CS III Ioan Milea (6), CS III dr. Magdalena Wächter (5), CS III dr. Liliana Burlacu (6), CS III dr. Călin Teuțișan (2), CS III dr. Adrian Tudurachi (5), CS III dr. Ligia Tudurachi (5), CS III dr. Constantina Raveca Buleu (6), CS dr. Cosmin Borza (2), AC dr. Alex Goldiș (2).
- d) Termenul de realizare: 2016 continuă.
- e) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: În 2005, a fost publicat de colectivul clujean unul dintre primele dicționare de gen din literatura noastră, intitulat *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până la 1989*.
- f) Scopul proiectului: Dicționarul va deveni o lucrare de referință indispensabilă cercetărilor istorico-literare și de informare a unui public larg. Va oferi o imagine amplă și exactă asupra romanului tradus la noi, sintetizând datele și informația bibliografică până în anul 2012 inclusiv.
- g) Material și metode de lucru: excerptarea unui material de mare întindere dintr-o bibliografie cvasiexhaustivă, prelucrat, interpretat și redactat sub formă computerizată; revizia și completarea articolelor redactate în ediția anterioară; redactarea unor articole noi pentru perioada 1990–2012; vor fi înregistrate toate romanele străine apărute la noi în volum, în foileton sau fragmentar, precum și toate referințele critice privitoare la acestea, extrase din periodicele și volumele consultate.
- h) Rezultate scontate: realizarea unui instrument de lucru de mare utilitate pentru specialiști, oameni de cultură și pentru alte categorii de cititori.
- i) Valorificarea rezultatelor: publicarea dicționarului la Editura Academiei Române.
- j) Colaborări în țară: BAR București, BCU Cluj, BCU Iași.
- k) Colaborări în străinătate: Institutul de Filologie din Chișinău – Republica Moldova.

PROIECT DE CERCETARE NR. 3

- a) Denumire: *Dicționarul analitic al criticii literare românești* (DACLR)
- b) Responsabil de proiect: CS III dr. Călin Teuțișan.
- c) Colectivul de cercetare: CS II dr. Laura Pavel-Teuțișan (1 lună), CS III dr. Magdalena Wächter (1), CS III dr. Călin Teuțișan (1), CS III dr. Adrian Tudurachi (1), CS III dr. Ligia Tudurachi (1), CS dr. Cosmin Borza (1), AC dr. Alex Goldiș (1).
- d) Termenul de realizare: 2016 continuă.
- e) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: În bibliografia de specialitate nu există lucrări lexicografice dedicate realităților românești ale reflecției literare. Niciuna dintre întreprinderile deja existente, de la dicționarele uzuale de termeni literari până la *Dicționarul ideilor literare* început de Adrian Marino în 1973, nu cuprinde transformările și adaptările locale ale gândirii critice, „viața” conceptelor literare pe sol românesc. După aproape două secole de la reîntemeierea literaturii române moderne, existența unui instrument de cercetare orientat spre formele naționale ale creativității conceptuale în domeniul literar a devenit o necesitate în sfera culturii române academice.
- f) Scopul proiectului: Proiectul se revendică de la o dublă tradiție a școlii clujene de literatură: e vorba pe de-o parte de preocuparea pentru înțelegerea gândirii critice, a sensibilității și a articulării ei complexe (D. Popovici, Liviu Petrescu, Ioana Em. Petrescu), de cealaltă parte, de interesul pentru conceperea unor instrumente lexicografice novatoare (Mircea Zăciu, Ion Pop). Dicționarul nu vizează niciunul dintre domeniile activității critice acoperite de lucrări lexicografice deja existente (personalități, curente, reviste). Dedicat unui teritoriu neexplorat al gândirii critice în literatura română, proiectul se focalizează asupra efectului de „cultură” al practicilor de reflecție în marginea literaturii: forme de creativitate locală în spațiul ideilor literare, fenomene de difuziune ale ideilor străine determinate de starea de fapt a publicului și a instituțiilor literare, factori sociali de receptivitate și de distorsionare, „posteritatea” unor idei critice autohtone etc.
- g) Material și metode de lucru: DACLR va cuprinde următoarele tipuri de articole: cărți și articole de critică, manifeste, programe critice, ideologii importate/receptate, instituții critice, concepte și idei literare. În cursul anului 2016, prin întâlnirile microgrupului de cercetare, prin activități de documentare specifice, precum și printr-o serie de ateliere și dezbateri publice se vor pregăti structura și cadrul metodologic ale lucrării, se vor defini normele de redactare și se va realiza o listă exhaustivă a articolelor proiectate.
- h) Rezultate scontate: realizarea unui instrument de lucru de mare utilitate atât pentru specialiști, cât și pentru alte categorii de cititori. Propunându-și să prezinte cărți și articole de critică, programe, doctrine teoretice, DACLR se adresează studenților și profesorilor din mediul preuniversitar, devenind un prețios instrument operațional de sinteză a unor conținuturi didactice. Prin interesul pentru unele realități încă insuficient explorate sau cristalizate pe piața românească a ideilor (instituții critice, concepte „subtile”, importul și localizarea unor idei occidentale), dicționarul se recomandă ca un veritabil instrument de cercetare destinat comunității savante.
- i) Valorificarea rezultatelor: publicarea dicționarului la Editura Academiei Române.
- j) Colaborări locale: Centrul de Cercetări Literare și Enciclopedice din cadrul Facultății de Litere a Universității „Babeș-Bolyai”.

- k) Colaborări în țară: BAR București, BCU Cluj, BCU Iași.

PROGRAMUL DE CERCETARE NR. 4

- a) Denumire: *Dicționarul cronologic al literaturii române vechi*
- b) Coordonatori: Prof. dr. Gheorghe Chivu, membru corespondent al Academiei Române (Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” din București); CS I dr. Eugen Pavel.
- c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Cercetările de tip enciclopedic și cronologic consacrate literaturii vechi sunt puțin numeroase, lucrările lexicografice îmbrățișând, de regulă, toate epocile. În această categorie poate fi citată o lucrare singulară, precum *Dicționar cronologic. Literatura română*, coordonatori I.C. Chițimia, Al. Dima (1979), bineînțeles depășită, având conexiuni limitate asupra perioadei de început. La aceasta se adaugă dicționare literare de gen, mai puțin ilustrative pentru epoca veche, între care *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini până la 1989* (2004) și *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până la 1989* (2005). S-au mai publicat la noi dicționare cronologice ale literaturii italiene, de Nina Façon, în 1974, ale literaturii americane, de Dan Grigorescu, în 1977, sau ale literaturii franceze, sub coordonarea Angelei Ion, în 1982. Marile dicționare elaborate în ultimele decenii, între care se detașează *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900* (1979) și *Dicționarul general al literaturii române*, coordonator general acad. Eugen Simion, vol. I–VII (2004–2009), au marcat, implicit, o etapă calitativ superioară și în investigarea literaturii române medievale. Un pas înainte în această direcție îl va constitui publicarea, în perioada următoare, a *Enciclopediei literaturii române vechi*, elaborată sub egida Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”.
- d) Scopul programului: selectarea și ordonarea cronologică a celor mai importante informații privind scrisul vechi românesc (texte, autori, traducători, copiiști, tipografi, instituții cu activitate și relevanță culturală) în vederea realizării unei panorame lexicografice complete asupra literaturii române vechi de la începuturi până în anul 1780 inclusiv (respectând opinia curentă privind trecerea de la epoca veche a culturii noastre scrise la epoca modernă sub influența marcată a mișcării iluministe transilvănene).
- e) Rezultate scontate: științifice, prin studierea evoluției fenomenului literar românesc; culturale, prin realizarea unui instrument de lucru indispensabil în acest domeniu.
- f) Modul de valorificare a rezultatelor: integral, prin publicarea dicționarului.
- g) Durata: 2016 *continuă*.
- h) Proiectele de cercetare propuse în acest program:

PROIECT DE CERCETARE NR. 1

- a) Denumire: *Dicționarul cronologic al literaturii române vechi*
- b) Responsabil de proiect: CS I dr. Eugen Pavel.
- c) Colectivul de cercetare: CS dr. Otilia Urs (1 lună).
- d) Termenul de realizare: 2016 *continuă*.

- e) Stadiul actual al cunoștințelor: Unele dicționare literare elaborate în ultimii ani au consacrat spații adecvate perioadei vechi, fără însă a epuiza domeniul, a cărui abordare cronologică se impune cu acuitate.
- f) Scopul proiectului: Prezentarea sistematică a evoluției literaturii române prin ordonarea cronologică a datelor privitoare la scrisul românesc în ansamblu, sub toate formele sale de manifestare (prin traducere, prelucrare sau redactare originală, prin copiere sau tipărire în limba română sau în alte limbi de cultură); referiri la personalități culturale (autori, traducători, copiiști, tipografi, mentori, mecenai), la mișcările culturale și religioase cu relevanță pentru scrisul literar desfășurate în spațiul românesc, precum și la evenimentele sociale, religioase și politice care au influențat dezvoltarea culturii românești scrise.
- g) Material și metode de lucru: Organizarea materialului va fi strict cronologică, făcându-se distincție între informațiile cu datare precisă și cele cu plasare cronologică aproximativă (cele generale, primele ordonate, avându-le în subsidiar pe cele precise); în cazul autorilor, după inserarea cronologică a momentelor importante privitoare la viața și activitatea acestora, se va face o caracterizare generală a contribuției aduse la dezvoltarea literaturii; în cazul mișcărilor culturale și/ sau religioase se va face o caracterizare circumstanțială, nu doar o consemnare sumară a unei informații; în cazul textelor (tipărituri sau manuscrise), pe lângă informațiile sumare (dar relevante) despre acestea, va fi făcută de asemenea o detaliere, o caracterizare privind rolul pe care l-au jucat în epocă. În fișarea materialului se va înregistra informația punctuală, cu date sumar reproduse, precum și informații și comentarii preluate din sursă. Vor fi parcurse diferite surse bibliografice privitoare la clasele / tipurile de texte înregistrate în literatura română veche (dicționare de tip istoric ale culturii și ale literaturii române, cataloage de manuscrise și tipărituri vechi, istorii literare de referință, monografii, cercetări de sinteză și aplicate, studii istorico-literare, filologice și teologice, ediții), cu toate corecțiile de paternitate sau de datare făcute ulterior.
- h) Rezultate scontate: punerea în circuitul științific și cultural a unor date validate de istoria literară, definirea și evaluarea momentelor, personalităților și a textelor reprezentative care au condus la evoluția fenomenului literar.
- i) Valorificarea rezultatelor: publicarea *Dicționarului cronologic al literaturii române vechi*.
- j) Colaborări în țară: Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” din București, Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Academiei Române, filiala Cluj, Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” Cluj, Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” Iași.
- k) Colaborări în străinătate: Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei.

PROGRAMUL DE CERCETARE NR. 5

- a) Denumire: *Școala Ardeleană*
- b) Coordonatori: Prof. dr. Gheorghe Chivu, CS I dr. Eugen Pavel.
- c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Valorificarea moștenirii Școlii Ardelene este o preocupare mai veche a istoriografiei românești, fără a se solda însă cu rezultate definitive. Sintezele, edițiile și antologiile realizate până în prezent de istorici și filologi precum N. Iorga, D. Popovici, Lucian Blaga, Iosif Pervain, Pompiliu

- Teodor, Ion Gheție, Florea Fugariu, Mircea Zdrenghea ș.a. au pus în lumină potențialul deosebit al acestei mișcări de renaștere națională și spirituală din secolul al XVIII-lea, dar procesul de recuperare nu este încheiat.
- d) Scopul programului: restituirea unor texte reprezentative pentru cultura românească scrisă, care să illustreze doctrina și diversitatea de manifestare a curentului luminist; selectarea, stabilirea textelor și editarea științifică atât a unor lucrări tipărite, cât și a unora rămase în manuscris; realizarea unui aparat critic adecvat, comentarea succintă a autorilor și a operelor alese pentru antologare și alcătuirea unei bibliografii cvasicomplete.
 - e) Rezultatele scontate: punerea la îndemâna celor interesați – istorici, istorici literari, lingviști, oameni de cultură etc. – a unei ediții antologice de texte literare (beletristice, științifice, istorice, lingvistice, juridice, filosofice, teologice etc.) și neliterare (scrisori), aparținând unor autori transilvăneni cunoscuți sau mai puțin cunoscuți din această perioadă, transpuse cu o mare rigoare istorico-literară și filologică. Textele vor fi transcrise/ colaționate în mod obligatoriu după manuscrisele sau edițiile princeps.
 - f) Modul de valorificare a rezultatelor: publicarea a două volume antologice, sub auspiciile Academiei Române, în colecția „Opere fundamentale” (coordonată de acad. Eugen Simion) a Fundației Naționale pentru Știință și Artă.
 - g) Durata: 2016 *continuă*.
 - h) Proiectele de cercetare propuse în acest program:

PROIECTUL DE CERCETARE NR. 1

- a) Denumire: **Școala Ardeleană. Antologie de texte, cronologie, note și comentarii, glosar și repere critice**
- b) Coordonator: CS I dr. Eugen Pavel.
- c) Colectivul de cercetare din Institut: CS I dr. Elena Comșulea (3 luni), CS III Doina Grecu (3), CS III Bogdan Harhătă (3), AC dr. Alin Mihai Gherman (12), CS dr. Otilia Urs (11), CS II dr. Doru Burlacu (3), CS III dr. Liliana Burlacu (3), CS III vacant cu ½ normă (6).
- d) Termenul de realizare: 2016 *continuă*.
- e) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: există doar trei antologii consacrate Școlii Ardelene, alcătuite de Emil Boldan, în 1959, Mihai Gherman, în 1977, și, cea mai cuprinzătoare, de Florea Fugariu, în 1970 (reeditată în 1983), precum și alte ediții dedicate unor reprezentanți ai acestei mișcări culturale.
- f) Scopul proiectului: realizarea unor norme de transcriere interpretativă a textelor cu caractere chirilice, respectiv a celor cu alfabet latin etimologizant; transcrierea interpretativă a textelor manuscrise și tipărite selectate; revizia filologică a materialului transcris; comentarea istorico-literară a autorilor și a scrierilor editate; selectarea și adnotarea materialului lexical în vederea alcătuirii unui glosar la sfârșitul volumului al II-lea.
- g) Material și metode de lucru: normele de transcriere și editare a textelor vor fi adecvate acestei perioade caracterizate prin înnoirea radicală a structurilor limbii literare, tendința de unificare lingvistică și vehicularea unor sisteme ortografice diverse.
- h) Rezultate scontate: de interes lingvistic, istoric și literar; punerea în circuitul științific a unei crestomații care să cuprindă întreaga pleiadă de autori transilvăneni din secolul al XVIII-lea și din primele decenii ale secolului al XIX-lea, cu texte ilustrative pentru

- stilurile limbii române literare, ca și pentru toate genurile și formele literare. Vor fi antologate 135 de texte din perioada 1750–1830, aparținând unor autori de primă mărime (Samuil Micu, Petru Maior, Gheorghe Șincai, Ion Budai-Deleanu, Petru Pavel Aaron, Ioan Piuariu-Molnar), unor autori reprezentativi pentru mișcarea Școlii Ardelene (Paul Iorgovici, Constantin Diaconovici-Loga, Vasile Aaron, Ioan Barac) sau de mai mică notorietate, dar care nu pot fi ignorați în ansamblul curentului (Anton Predetici Nasodi, Ștefan Crișan-Körösi, Ioan Monorai, Ioan Teodorovici-Nica, Nicolae Horga-Popovici). Vor fi incluse, cu fragmente semnificative, scrieri lingvistice, istorice, literare, teologice și religioase, filosofice, didactice și instructive, atât originale, cât și traduceri și prelucrări.
- i) Valorificarea rezultatelor: publicarea unei ediții antologice în două volume în seria „Pleiade”.
 - j) Colaborări în țară: consultări, verificări etc. împreună cu cercetătorii de la celelalte institute, facultăți și biblioteci care participă la acest program: Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” București, Facultatea de Litere UBB Cluj, Facultatea de Istorie UBB Cluj, Institutul de Istorie „George Barițiu” Cluj; Biblioteca Academiei Române.
 - k) Colaborări în străinătate: –

PROGRAMUL DE CERCETARE NR. 6

- a) Denumire: *Corpusul însemnărilor vechi românești*
- b) Coordonator: CS I dr. Alexandru Mareș (Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” din București).
- c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Există puține lucrări lingvistice consacrate studierii textelor vechi neliterare, precum culegerea lui Hasdeu, *Cuvente den bătrâni*, iar, mai recent, *Documente și însemnări românești din secolul al XVI-lea*, apărută în 1979. Pe aceeași linie se înscrie și seria de *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei*, editată de I. Caproșu și E. Chiaburu (vol. I–IV, 2008–2009). Este deci imperioasă editarea critică a textelor similare din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, direct de la sursă.
- d) Scopul programului: realizarea unui corpus complet, pe baza unor elemente riguroase de critică textuală, prin identificarea și transcrierea interpretativă a notelor olografe existente pe manuscrise și tipărituri vechi.
- e) Rezultate scontate: științifice, prin relevarea unor fenomene de limbă, precum și a unor mărturii documentare de interes istoric; culturale, prin realizarea unor ediții de texte.
- f) Modul de valorificare a rezultatelor: integral, prin tipărirea unor volume incluzând toate textele excerptate și adnotate, precum și, parțial, prin publicarea unor studii de specialitate.
- g) Durata: 2016 *continuă*.
- h) Proiectele de cercetare propuse în acest program:

PROIECT DE CERCETARE NR. 1

- a) Denumire: *Corpusul însemnărilor vechi românești. Transilvania*
- b) Responsabil de proiect: CS I dr. Eugen Pavel.

- c) Colectivul de cercetare: CS dr. Otilia Urs (1 lună).
- d) Termenul de realizare: 2016 *continuă*.
- e) Stadiul actual al cunoștințelor: texte de acest gen au fost studiate, cu precădere, de istorici, ignorându-se latura lingvistică, cu repercusiuni asupra modului de transcriere.
- f) Scopul proiectului: editarea critică a acestor texte neliterare, probe de limbă vorbită în epoca consemnării lor.
- g) Material și metode de lucru: consultarea fondurilor de carte românească existente în bibliotecile publice, universitare și academice, precum și în cadrul eparhiilor etc.; reproducerea însemnărilor manuscrise prin utilizarea transcrierii interpretative; analiza elementelor diplomatice, de grafie, fonetică și dialectologie istorică.
- h) Rezultate scontate: punerea în circuitul științific și cultural a unor texte românești de interes lingvistic și istoric.
- i) Valorificarea rezultatelor: publicarea unei serii de volume intitulate *Corpusul însemnărilor vechi românești*.
- j) Colaborări în țară: Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” din București.
- k) Colaborări în străinătate: –

PROGRAMUL DE CERCETARE NR. 7

- a) Denumire: *Tezaurul toponimic al României. Transilvania*
- b) Responsabil de program: CS I dr. Dumitru Loșonți.
- c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Materialul toponimic cules prin anchete sau excerptat din documente nu a fost tratat exhaustiv, în cadrul unor lucrări lexicografice, decât în ultimii ani. Lucrare de sinteză, tezaurul este conceput sub forma unor dicționare toponimice, realizate pe provincii istorice sau pe bazine hidrografice.
- d) Scopul programului: culegerea exhaustivă și riguroasă a numelor de locuri, prin anchete directe; stabilirea originii și evoluției istorice a toponimelor, capabile să elucideze aspecte și fenomene esențiale din istoria limbii române; normalizarea și standardizarea denumirilor oficiale.
- e) Rezultate scontate: punerea în circuitul științific a unui prețios material documentar, ce va fi utilizat atât de către lingviști, cât și de istorici, etnologi, geografi etc.
- f) Modul de valorificare a rezultatelor: integral, prin tipărirea unor dicționare și lucrări monografice, precum și, parțial, prin elaborarea unor studii și comunicări științifice; va continua prelucrarea materialului anchetat și structurat pe județe și/sau pe bazinele hidrografice din Podișul Transilvaniei, urmând să se publice, în 2016, *Tezaurul toponimic al României. Transilvania. Județul Cluj*, vol. 1, iar în 2017 *Tezaurul toponimic al României. Transilvania. Valea Arieșului*.
- g) Durata: 2016 *continuă*.
- h) Proiectele de cercetare propuse în acest program:

PROIECT DE CERCETARE NR. 1

- a) Denumire: *Tezaurul toponimic al României. Transilvania*
- b) Responsabil de proiect: CS I dr. Dumitru Loșonți.
- c) Colectivul de cercetare: CS I dr. Dumitru Loșonți (3 luni), CS dr. Gabriela Adam (5).
- d) Termenul de realizare: 2016 *continuă*.

- e) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: vezi *supra*, Program.
- f) Scopul proiectului: elaborarea unor lucrări de lexicografie toponimică, precum și a unor monografii concepute pe bazine hidrografice.
- g) Material și metode de lucru: materialul onomastic cules în anii anteriori va fi fișat și redactat; sistematizarea datelor și prelucrarea pe calculator cu ajutorul unor programe de bază de date.
- h) Rezultate scontate: științifice, prin explicarea originii și evoluției numelor proprii, precum și elucidarea unor perioade istorice „obscure”, lipsite de documente; culturale, prin interdisciplinaritatea domeniilor interesate de onomastică.
- i) Valorificarea rezultatelor: publicarea unor monografii toponimice pe baza materialului cules din județele Alba și Cluj.
- j) Colaborări în țară: consultări reciproce cu celelalte colective de onomastică de la București, Iași, Timișoara și Craiova.
- k) Colaborări în străinătate: s-au perfectat schimburile științifice cu cercetătorii de la Academiiile din Chișinău și Budapesta.

PROGRAMUL DE CERCETARE NR. 8

- a) Denumire: *Atlasul lingvistic român I* (ancheta Sever Pop) și *II* (ancheta Emil Petrovici).
- b) Responsabil de program: CS I asociat dr. Ion Mării.
- c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Din ancheta Sever Pop, au fost publicate, până în prezent, următoarele volume: ALRI/ I (1938), ALR I/ II (1942), ALRM I/ I (1938), ALRM I/ II (1942) și *Chestionarul ALR I* (1989), iar din ancheta Emil Petrovici, volumele: ALR II/ I (1940), ALR II/ S (1940), ALRM II/ I (1940), ALRT II (1943), ALR II, serie nouă (= prin eliminarea, din rațiuni politice, a tuturor punctelor de anchetă referitoare la graiurile dacoromâne vorbite în Basarabia, Bucovina de Nord, Serbia și Bulgaria), vol. I (1956), II (1956), III (1961), IV (1965), V (1966), VI (1969), VII (1972), ALRM II, s. n., vol I (1956), II (1967), III (1967), IV (1981), *Chestionarul ALR II* (1988) și Emil Petrovici, *Atlasul lingvistic român II. Introducere* (1988).
- d) Scopul programului: editarea sistematică și riguroasă a tuturor datelor lingvistice și extralingvistice înregistrate cu prilejul celor două mari anchete pentru ALR.
- e) Rezultate scontate: științifice și culturale; punerea la îndemâna celor interesați – lingviști, geografi, istorici, etnografi, folcloriști etc. – a unui material documentar de o valoare excepțională.
- f) Modul de valorificare a rezultatelor: prin publicarea volumelor elaborate la Editura Academiei Române.
- g) Durata: 2016 *continuă*.
- h) Proiectele de cercetare propuse în acest program:

PROIECT DE CERCETARE NR. 1

- a) Denumire: *Atlasul lingvistic român I. Texte dialectale (ALRT I)*.
- b) Responsabil de proiect: CS III Doina Grecu

- c) Colectivul de cercetare: CS III Doina Grecu (1 lună), CS III dr. Veronica Vlasin (1), CS III dr. Rozalia Colciar (1), CS dr. Gabriela Adam (1), CS dr. Cosmina Berindei (1).
- d) Termenul de realizare: 2016 *continuă*.
- e) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: vezi *supra*.
- f) Scopul proiectului: vezi *supra*.
- g) Material și metode de lucru: materialul rezultat din cele două mari anchete va fi prezentat descriptiv din perspectiva metodei geografiei lingvistice.
- h) Rezultate scontate: datele redactate, în continuare, ale celor două atlase se vor alătura volumelor anterioare, punând la dispoziția lingviștilor, etnografilor, folcloriștilor, istoricilor etc. informații documentare de o mare valoare științifică.
- i) Valorificarea rezultatelor: prin tipărirea la Editura Academiei Române a volumului: Sever Pop, *Atlasul lingvistic român I. Texte dialectale (ALRT I)*.
- j) Colaborări în țară: –
- k) Colaborări în străinătate: –

PROGRAMUL DE CERCETARE NR. 9

- a) Denumire: *Atlasul lingvistic român pe regiuni*
- b) Responsabili de program: CS I dr. Dumitru Loșonți; CS I asociat dr. Dorin Urițescu (Universitatea York din Toronto – Canada).
- c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Concepute să întregescă atlasele lingvistice naționale, atlasele regionale s-au dovedit instrumente de lucru indispensabile cunoașterii aprofundate a realității lingvistice spațiale și a istoriei limbii române, cu rezultate importante pentru lingvistica romanică. Prin realizarea lor, România se situează între țările avansate în acest domeniu.
- d) Scopul programului: înregistrarea sistematică și riguroasă, pe baze cartografice, a faptelor de limbă vie pentru precizarea configurației dialectale a dacoromânei, a evoluției limbii și a graiurilor. Programul este structurat în 3 proiecte: a) Transilvania; b) Banat; c) Crișana (hărți, material necartografiat, texte și glosar).
- e) Rezultate scontate: științifice și culturale; punerea la îndemâna celor interesați – lingviști, geografi, istorici, folcloriști etc. – a unui material documentar de o mare valoare științifică.
- f) Modul de valorificare a rezultatelor: prin publicarea unor volume de hărți, texte și glosare la Editura Academiei Române.
- g) Durata: 2016 *continuă*.
- h) Proiectele de cercetare propuse în acest program:

PROIECT DE CERCETARE NR. 1

- a) Denumire: *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania (ALRR–Transilvania)*, vol. V
- b) Responsabil de proiect: CS I dr. Dumitru Loșonți.
- c) Colectivul de cercetare: CS I dr. Dumitru Loșonți (3 luni), CS III dr. Rozalia Colciar (11), CS III dr. Veronica Vlasin (4).
- d) Termenul de realizare: 2016 *continuă*.

- e) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Pentru graiurile din Transilvania, au apărut până în prezent patru volume: în 1992, 1997, 2002 și în 2006.
- f) Scopul proiectului: Aprofundarea studierii graiurilor transilvănene, a dinamicii ariilor lingvistice, a tendințelor lor actuale, prin prelucrarea, în continuare, a materialului cules pe teren. Volumul va fi structurat tematic astfel: Timpul; fenomene atmosferice; Terenul; relieful; Școala; armata; administrația; Meserii; comerț; Diverse; Chestionare speciale.
- g) Material și metode de lucru: Materialul lingvistic, de o mare bogăție, cules prin anchete dialectale riguroase și sistematice, va fi redactat, cartografiat și interpretat științific.
- h) Rezultate scontate: În 2016 se va efectua corectura a III-a a hărților și a MN-urilor, stabilirea corespondențelor cu celelalte atlase românești și cu atlasele romanice pentru 300 de chestiuni și excerptarea de cuvinte pentru indicele vol.V.
- i) Valorificarea rezultatelor: prin publicarea volumului la Editura Academiei Române.
- j) Colaborări în țară: consultări, verificări, schimburi de opinii etc. cu cercetătorii de la celelalte institute de lingvistică ale Academiei Române (București, Iași), care elaborează atlase lingvistice românești regionale.
- k) Colaborări în străinătate: –

PROIECT DE CERCETARE NR. 2

- a) Denumire: *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Banat* (ALRR–Banat), vol. VI.
- b) Responsabil de proiect: CS III Nicolae Mocanu.
- c) Colectivul de cercetare: CS III Nicolae Mocanu (3 luni), CS II dr. Ioan Faiciuc (2), CS III dr. Veronica Vlasin (2), CS dr. Cosmina Berindei (6), CS I asociat dr. Eugen Beltechi.
- d) Termenul de realizare: 2016 continuă.
- e) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Pentru graiurile din Banat au apărut cinci volume de atlas: în 1980, 1997, 1998, 2005 și în 2011.
- f) Scopul proiectului: Aprofundarea studierii graiurilor bănățene, a dinamicii ariilor lingvistice și a tendințelor lor actuale, prin prelucrarea, în continuare, a materialului cules pe teren. Volumul VI, ultimul din seria ALRR–Banat, va cuprinde material lingvistic necartografiat (MN), rezultat în urma chestionarelor generale.
- g) Material și metode de lucru: Materialul dialectal, de o mare bogăție, cules prin anchete directe, riguroase și sistematice, va fi redactat, prelucrat și interpretat științific.
- h) Rezultate scontate: În 2016 se preconizează redactarea a cca 500 de chestiuni MN, corecturi pentru cca 500 chestiuni MN redactate, precum și introducerea în calculator a cca 500 de chestiuni MN redactate.
- i) Valorificarea rezultatelor: prin publicarea volumului la Editura Academiei Române.
- j) Colaborări în țară: consultări, verificări, schimburi de opinii etc. cu cercetătorii de la celelalte institute de lingvistică ale Academiei Române (București, Iași), care elaborează alte atlase lingvistice românești regionale.
- k) Colaborări în străinătate: –

PROIECT DE CERCETARE NR. 3

- a) Denumire: *Noul Atlas lingvistic român. Crișana* (NALR–Crișana), vol. IV.

- b) Responsabil de proiect: CS I asociat dr. Dorin Urișescu.
- c) Colectivul de cercetare: CS I asociat dr. Dorin Urișescu, CS III dr. Veronica Vlasin (5 luni), CS dr. Gabriela Adam (6).
- d) Termenul de realizare: 2016 continuă.
- e) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Pentru graiurile din Crișana au apărut până în prezent trei volume de atlas: în 1996, 2003 și în 2011.
- f) Scopul proiectului: Aprofundarea studierii graiurilor crișene, a dinamicii ariilor lingvistice și a tendințelor lor actuale, prin prelucrarea și publicarea, în continuare, a materialului cules pe teren. Volumul IV va cuprinde următoarele secțiuni: Pădurea (flora și fauna ei); vânătoare; pescuit; Hrana; îmbrăcăminte; încălțăminte; Timpul; fenomene atmosferice; Terenul; relieful; Școala; armata; administrația; Meserii; comerț; Diverse.
- g) Material și metode de lucru: materialul lingvistic, de o mare bogăție dialectală, cules prin anchete directe, riguroase și sistematice, va fi redactat, cartografiat și interpretat științific; se va aplica în continuare programul informatic de redactare automată a hărților lingvistice elaborat de Dorin Urișescu (în colaborare cu un informatician) și bazat pe programul de digitalizare a datelor dialectale elaborat de același autor, în colaborare cu Sheila Embleton și Eric Wheeler, pentru proiectul *Romanian Online Dialect Atlas* (RODA) al Universității York din Toronto, Canada, care poate fi accesat la adresa <http://pi.library.yorku.ca/dspace/handle/10315/2803>.
- h) Rezultate scontate: datele redactate în cuprinsul noului volum se vor alătura celor publicate anterior, punându-se la dispoziția specialiștilor informații documentare – de limbă, în primul rând, dar și de interes istoric sau etnologic – de o valoare științifică incontestabilă. Cum programul de redactare automată permite și digitalizarea hărților analitice și interpretative, datele din volumul IV se vor alătura celor din RODA și din volumul III al *Atlasului Crișanei* în ediția a doua a *Atlasului lingvistic al Crișanei on line* (RODA II). Analiza informatică a acestor date va fi inclusă în proiectul de cercetare „The Nature of Dialect: Exploring Dialect Relationships with an Expanded Online Dialect Atlas”, elaborat de Dorin Urișescu în colaborare cu Sheila Embleton și Eric Wheeler, Universitatea York, Toronto, și finanțat de Consiliul de Cercetare în Științele Umane al Canadei (Le Conseil de Recherches en Sciences Humaines du Canada).
- i) Valorificarea rezultatelor: prin publicarea volumului IV la Editura Academiei Române și prin publicarea on line a *Atlasului lingvistic al Crișanei* (RODA II).
- j) Colaborări în țară: consultări, verificări, schimburi de opinii etc. cu cercetătorii dialectologi de la celelalte institute de lingvistică ale Academiei Române (București, Iași), care elaborează atlase lingvistice românești regionale.
- k) Colaborări în străinătate: Universitatea York din Toronto, Canada.

PROGRAMUL DE CERCETARE NR. 10

- a) Denumire: *Atlasul limbilor Europei (ALE)*; *Atlasul lingvistic romanic (ALiR)*
- b) Coordonator: Comitetul Național Român, pentru ALE; CS. I dr. Nicolae Saramandu (Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” din București), pentru ALiR.

- c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Atlasele lingvistice din generația a treia, au, pentru prima dată, ca obiect de studiu toate limbile continentului, respectiv cele romanice, în varietatea lor spațială.
- d) Scopul programului: sinteze de mare valoare, oferă o imagine de ansamblu a realității lingvistice europene, în intercondiționarea și conexiunea elementelor ei, respectiv, ale reflexelor spațiale ale latinei, în individualitatea și varietatea lor.
- e) Rezultate scontate: punerea la îndemâna celor interesați – lingviști – specialiști în studiul diverselor limbi și a unor familii de limbi (romaniști, germaniști, slaviști etc.), etnografi, istorici etc. – a unui material original de o inestimabilă importanță, favorizând interpretarea faptului de limbă din perspective diverse și, adesea, inedite.
- f) Modul de valorificare a rezultatelor: tipărirea de către Comitetele internaționale ALE și ALiR, cu sprijinul UNESCO, a unor volume de hărți și comentarii.
- g) Durata: 2016 *continuă*.
- h) Proiectele de cercetare propuse în acest program:

PROIECT DE CERCETARE NR. 1

- a) Denumire: a) *Atlasul limbilor Europei (Atlas linguarum Europae) – Transilvania, Banat, Maramureș, Crișana (graiuri românești și maghiare)* – redactare, extragere, sistematizare de material lingvistic la solicitarea Comitetului Național sau a celui internațional ALE; b) *Atlasul limbilor romanice (Atlas linguistique roman) – Transilvania, Banat, Maramureș, Crișana* – extragere și sistematizare de material (cap. *Animale mici*), redactarea lui la solicitarea Comitetului Național Român.
- b) Responsabil de proiect: CS III Nicolae Mocanu.
- c) Colectivul de cercetare: CS III Nicolae Mocanu, CS II dr. Ioan Faiciuc, CS I asociat dr. Dorin Urișescu, CS I asociat dr. Eugen Beltechi.
- d) Termenul de realizare: 2016 *continuă*.
- e) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Volumele apărute până în prezent și-au dovedit nu numai utilitatea, ci au devenit instrumente prețioase de interpretare, generatoare de idei teoretice în domeniul lingvisticii.
- f) Scopul proiectului: Pe baza unui material dialectal, adunat sistematic, cu metode riguroase și redactat unitar, cu mijloace moderne, se vor urmări interferențe, particularități, afinități sau discontinuități în existența și repartizarea, la scară continentală sau în domeniul romanic, a faptelor de limbă.
- g) Material și metode de lucru: Materialul lingvistic este cules prin metode tradiționale, pe teren, în fiecare țară. Interpretarea urmează aceeași cale, iar, în final, prelucrarea se face computerizat. De precizat că rețeaua ALE cuprinde 2631 de localități, România fiind reprezentată de o rețea alcătuită din 77 de puncte de anchetă.
- h) Rezultate scontate: Volumele tipărite mijlocesc elaborarea unor studii ce au în vedere atât perspectiva lingvistică în varietatea ei, cât și o perspectivă multidisciplinară, integratoare.
- i) Valorificarea rezultatelor: tipărirea de volume de hărți și de comentarii de către Comitetele Internaționale ALE și ALiR.
- j) Colaborări în țară: conlucrarea cu lingviștii din celelalte centre (București, Iași, Timișoara), care sunt implicați în elaborarea lucrării pe plan național.
- k) Colaborări în străinătate: a) cu Comitetul Internațional ALE și cu Comitetele Naționale ALE; b) cu Comitetele Naționale Romanice.

PROGRAMUL DE CERCETARE NR. 11

- a) Denumire: *Atlasul lingvistic român. Graiurile dintre Morava, Dunăre și Timoc* (hărți, material necartografiat, texte, glosar)
- b) Responsabil de program: CS III Nicolae Mocanu.
- c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Un atlas lingvistic consacrat graiurilor românești din Serbia Orientală se alătură firesc celorlalte atlase naționale și regionale românești, ca instrumente de lucru indispensabile cunoașterii aprofundate a realității lingvistice spațiale și a istoriei limbii române, cu rezultate importante pentru lingvistica românească. Prin realizarea acestui atlas, lingvistica românească, recunoscută pentru înfăptuirile ei în domeniul geografiei lingvistice, încearcă să recupereze un teritoriu deosebit de interesant și generos, dar neglijat inexplicabil până acum.
- d) Scopul programului: înregistrarea sistematică și riguroasă, pe baze cartografice, a faptelor de limbă vie, pentru precizarea configurației dialectale a dacoromânei, a evoluției limbii și a graiurilor.
 - a) Rezultatele scontate: datele culese pentru atlasul graiurilor românești dintre Morava, Dunăre și Timoc le vor completa pe cele oferite de celelalte atlase anterioare, punând la dispoziția lingviștilor, etnografilor, istoricilor etc. informații de mare valoare.
 - e) Modul de valorificare a rezultatelor: prin publicarea unor volume de hărți, texte și glosare la Editura Academiei Române.
 - f) Durata: 2016 *continuă*.
 - g) Proiectele de cercetare propuse în acest program:

PROIECT DE CERCETARE NR. 1

- b) Denumire: *Atlasul lingvistic român. Graiurile dintre Morava, Dunăre și Timoc* (ALR-MDT)
- c) Responsabil de proiect: CS III Nicolae Mocanu.
- d) Colectivul de cercetare: CS III Nicolae Mocanu (3 luni), CS II dr. Ioan Faiciuc (2), CS dr. Cosmina Berindei (5), CS I asociat dr. Eugen Beltechi, CS I asociat dr. Petru Neiescu.
- e) Termenul de realizare: 2016 *continuă*.
- f) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Pentru graiurile românești învecinate celor dintre Morava, Dunăre, Timoc, dispunem de atlasele regionale ale Olteniei (5 volume), Banatului (5 volume), al Banatului iugoslav.
- g) Scopul proiectului: cunoașterea în detaliu a graiurilor românești din Serbia Orientală, a specificului și varietății lor, a locului elementelor de continuitate, ca și al influențelor; relevarea valorii de argument a graiurilor în discuție pentru istoria populației din aceste locuri.
- h) Material și metode de lucru: Materialul lingvistic de o mare bogăție, cules prin anchete dialectale directe, riguroase și sistemice (cu o rețea de 64 de localități), va fi redactat, cartografiat și interpretat științific. Urmează să se desfășoare anchetarea ultimei localități din rețeaua Atlasului (punctul 13 din nord-vestul Serbiei Orientale). Cu sprijinul prof. dr. Dorin Urișescu, de la Universitatea York din Toronto (Canada), s-a realizat o variantă a programului RODA (Romanian Dialectal Atlas, elaborat la

Colegiul Glendon al Universității York) adaptată pentru crearea automată a hărților mari, analitice, pentru ALR–MDT, astfel că în acest an va începe digitalizarea datelor pentru un prim volum al atlasului.

- i) Rezultate scontate: În 2016 se preconizează redactarea a cca 300 de hărți mari, redactarea a cca 300 de hărți mici interpretative, introducerea în calculator cu programul RODA a cca 200 de hărți mari și introducerea în calculator cu programul COREL a cca 300 de hărți mici sintetice.
- j) Valorificarea rezultatelor: definitivarea pentru tipar a unui volum din ALR–MDT.
- k) Colaborări în țară: consultări, verificări, schimburi de opinii etc., cu cercetătorii de la celelalte institute de lingvistică ale Academiei Române (din București, Iași), care elaborează alte atlase lingvistice românești regionale; se impune cu necesitate sprijinul, financiar în primul rând, și al altor instituții, printre care și al Direcției Balcanii de Vest și Cooperare Regională din MAE.
- l) Colaborări în străinătate: Forumul pentru Cultura Rumânilor (Forum za Kulturu Vlaha) din Serbia, Academia Sârbă de Științe și Arte.

PROGRAMUL DE CERCETARE NR. 12

- a) Denumire: *Sextil Pușcariu. Corespondență primită*
- b) Responsabil de program: CS III Nicolae Mocanu.
- c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Până în prezent au fost publicate doar în reviste de cultură și de specialitate câteva scrisori adresate de lingviști, scriitori și oameni de cultură lui Sextil Pușcariu.
- d) Scopul programului: editarea științifică integrală a corespondenței primite de Sextil Pușcariu, păstrată în arhiva familiei Magdalena și Alexandru Vulpe și aflată acum, în urma donației, în arhiva Institutului nostru.
- e) Rezultatele scontate: punerea la îndemâna cercetătorilor (lingviști, istorici, literați, folcloriști etc.) a unui corpus însemnat și valoros de scrisori cu o valoare documentară inestimabilă.
- f) Modul de valorificare a rezultatelor: publicarea volumelor de corespondență (preferabil la Editura Academiei Române)
- g) Durata: 2016 *continuă*.
- h) Proiectele de cercetare propuse în acest program:

PROIECT DE CERCETARE NR. 1

- a) Denumire: *Sextil Pușcariu. Corespondență primită*. Volumul I. Literele A–B, Partea I și Partea II; Vol. II. Litera C. Partea a II-a.
- b) Responsabil de proiect: CS III Nicolae Mocanu.
- c) Colectivul de cercetare: CS III Nicolae Mocanu, CS I dr. Elena Comșulea, CS III Doina Grecu.
- d) Termenul de realizare: 2016 *continuă*.
- e) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: este prima ediție științifică din corespondența primită de Sextil Pușcariu și publicată în volum.
- f) Scopul proiectului: publicarea integrală, după principii științifice, cu note și comentarii, a tuturor scrisorilor primite de Sextil Pușcariu de la sfârșitul secolului al XIX-lea și până la moartea sa (1948). Punerea, în felul acesta, la dispoziția

- cercetătorilor a unui material documentar de o valoare inestimabilă pentru istoria culturii, literaturii și științei românești din prima jumătate a secolului XX.
- g) Material și metode de lucru: materialul care face obiectul proiectului este constituit din corespondența originală, grupată alfabetic. Editarea se va face conform normelor filologice de editare a corespondenței. Textele vor fi însoțite de note explicative și comentarii asupra expeditorilor, precum și asupra persoanelor și a evenimentelor menționate în texte.
 - h) Rezultate scontate: facilitarea accesului celor interesați la un corpus documentar extrem de valoros pentru istoria lingvisticii și a literaturii române, precum și pentru istoricul instituțiilor academice (Universitatea din Cluj, Academia Română, Muzeul Limbii Române).
 - i) Valorificarea rezultatelor: definitivarea pentru tipar a unui prim volum de corespondență.
 - j) Colaborări în țară: vor fi utile deplasările cercetătorilor la Biblioteca Academiei Române și la alte biblioteci academice și universitare din țară.
 - k) Colaborări în străinătate: –

PROGRAMUL DE CERCETARE NR. 13

- a) Denumire: *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Sintează* (ALRR. *Sintează*)
- b) Coordonator: CS I dr. Nicolae Saramandu (Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” din București).
- c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Alături de atlasele naționale, atlasele lingvistice regionale aprofundează cunoașterea realității spațiale lingvistice. Refacerea ansamblului național, după apariția unor (sau a tuturor) volume regionale, se dovedește instructivă, deosebit de interesantă prin elaborarea atlaselor regionale–sintează.
- d) Scopul programului: refacerea – în sens invers – a imaginii dialectale a dacoromânei; compararea și evidențierea rezultatelor celor două anchete în diacronie.
- e) Rezultatele scontate: științifice și culturale.
- f) Modul de valorificare a rezultatelor: publicarea unor volume de hărți la Editura Academiei Române.
- g) Durata: 2015 *continuă*.
- h) Proiectele de cercetare propuse în acest program:

PROIECT DE CERCETARE NR. 1

- a) Denumire: *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Sintează*, vol. III
- b) Responsabili de proiect: CS I dr. Dumitru Loșonți, CS I asociat dr. Dorin Urișescu, CS II dr. Ioan Faiciuc.
- c) Colectivul de cercetare: CS I dr. Dumitru Loșonți, CS II dr. Ioan Faiciuc, CS III dr. Rozalia Colciar, CS III Nicolae Mocanu, CS I asociat dr. Eugen Beltechi, CS I asociat dr. Dorin Urișescu.
- d) Termenul de realizare: 2016 *continuă*.
- e) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Au fost publicate vol. I și II ale ALRR. *Sintează*.

- f) Scopul proiectului: prezentarea comparativă a materialului dialectal rezultat din anchetele pe teren pentru atlasele lingvistice regionale.
- g) Material și metode de lucru: alcătuirea de hărți neinterpretative și interpretative, material necartografiat grupate în volume sintetice.
- h) Rezultate scontate: științifice și culturale.
- i) Valorificarea rezultatelor: prin publicarea volumului III la Editura Academiei Române.
- j) Colaborări în țară: obligatorii – în elaborare, redactare de către colectivele de dialectologie de la București, Iași, Cluj-Napoca.
- k) Colaborări în străinătate: –

DIRECTOR,
CS I dr. Eugen Pavel

